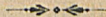

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«İdjtihad» Constantinople

Téléph : St. 865

xxvième ANNÉE

15 Août 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 327

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Âlâ kâğıdlısı

5 liradır

ADRES

Cığaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi altıncı sene

15 Ağustos 1931

Halk için tibbi sütun

A'MALIĞIN SEBEBLERİ

ve

A'MALIKDAN KORUNMA ÇARELERİ

İKİNCİ KISIM

Çocukluk yaşının Göz hastalıkları

Hastalıklar ba'zan mevzi'i olur , ba'zan de 'umûmî hastalıkların neticesi olur . Birincilerin sebebi ba'zan bir intandır , ya'ni hastalık yapan mikrobların vücade girmesile , kana karışmasile olur, ba'zan da kendiliğinden ya'ni bir mikrob te'sir ve tesemmümü mevcud olmaksızın tekevvin eder . Çocukluğun intanî göz hastalıklarının ilk safına yeni doğan çocukların cerahatli göz hastalığı ile kuş palazını koymalıdır ki bunlar yetişmiş adamların mümasil göz hastalıkları bahsinde şerh ve tafsil olunacaktır . Trahomu da orada mevzu'ı bahs edeceğiz .

Gözlerin tamamen mevzi'i olan ve intanî olmayan hastalıkları kör etmek hususunda nadiren tehlikelidir; bununla beraber yaralanmaları istisna etmelidir .

Çocuklarda en sık görülen göz hastalıkları, 'umumî hastalıkların sebeb olduğu hastalıklardır . 'Umumî hastalıkların en mühimmi Sıraca [Scrofulose] dur ki «conjunctivite phlycténulaire pustuleuse» denilen şekilde olarak gözde mev-yi'leşir. Bu hastalıklar ekseri ahvalde sıraca -nın diğer 'alametleriyle beraber bulunur. Sıraca gözün yalnız beyaz kısmında kalmaz şeffaf kısmını da sarar ve « Kératite scrofulouse » adını alır. Bu nevi' iltihablanma vahim haller de, gözün « Tabaka'i karniye » denilen şeffaf kısmını bozarak körlüğü intac edebilir. Sıraca gözün yalnız ön tarafında kalmayarak ba'zan iç kısımlarını da isti'lâ eder ve « Choroïdite » ve « Iridocyclite » , « Iritis » denilen ve gözün iç derin kısımlarına aid olan hastalıkları da yapar . Sıraca bilvasita, gözü tehdid eder .

Bu veçhiledir, ki meselâ, mu'annid göz kapağı

iltihabı göz zarına ve oradan da şeffaf kısımda geçer, bu yol ise tam bir körlüğe çıkar .

Yalnız a'ma çocukları ihtiva eden Saxé Müessesesinin de yaptığı tedkikat neticesinde Doktor Hirschfeld a'ma çocukların 100 de altısının Sıraca neticesi olarak gözlerini gayb etmiş oldukları görünmüştür . Dr. Fuchs, genç hastalarda tesadüf olunan [gözün şeffaf tabakası] bozukluklarının hemen kâffesi , gözlerin sıraca te'sirile mükerreren iltihablanması neticesidir diyor .

Dr. Cohn 10,060 mekteb çocuğunu mu'a-yene etmiş , bunların 100 de ikisinde Cornée bozukluğu bulmuştur .

Çok körlük yapan sıracadan hakiki korunma yolu halkın vaktu halini iyileştirmeden ibaretdir ; zira muhakkaktır ki aşağı sınıf halkın refahının yükselmesile gıda daha iyi olur , Et yemek daha ziyade 'umumileşir , Meskenler daha geniş , daha havadar , daha aydın olur , giyim daha iyi olur, izdiham, ya'ni bir çok kimse- nin bir mahalde oturmak zarureti azalır. Atelier, inşaları ve hava almaları noktalarından, hıfzıssıhha kanunlarına daha muvafık olur .

Çocuklar , pek genç yaşda , fabrikalara , i'malathanelere işçi olarak gireceklerine, mekteplerine gidebilirler. Hekimlikden, Hıfzıssıhha dan ziyade ictimai siyasete temas eden bu noktada fazla ısrar etmeyeceğiz .

Sıracadan gelen göz hastalıklarının tedavisi , yalnız göze munhasir olmamalı , 'umumî de olmalıdır ; aksi takdirde hastalık sık sık nüks eder, görmek kuvvetini azaltır ve ba'zan da büsbütün bitirir .

Küçük yaşda çocukları mümkün olduğu kadar daha eyi yaşama halleri içine koymalıdır . Bu hususta ta'til, tebdili heva yerlerinin

ve bahri ya'ni deniz kenari İstasyonların ihdası çok mes'ud neticeler vermiştir.

Ta'til «colonie»[*] leri hasta çocukları almaz, yalnız zaif bünyeli çocukları kabul eder. «colonie» ler ilk def'a **Zurich** de Rahib Bion tarafından tertib olundu; sonra İsviçrede, Almanyada, İtalyada, Austriada sıhhi ve ekseriya dağlık yerlerde te'essüs etdi.

Bu «colonie» lerde ikametın çocuklar üzerine iera ettiği eyi te'sir göze çarpar bir derecede olur; ta'til zamanlarını bu yerlerde geçiren çocuklar üzerinde yapılan tedkikler, ertesi tedris senesinde kendilerinde dikkata şayan bir derecede ve devamlı selâhın husul bulmuş olduğunu göstermiştir.

Danimarka da başka dürlü yapırlar: orada ta'til esnasında çocuklar ekseriya ikişer yahud üçer olarak köylülerin yanına pansione, ya'ni ücretli musafir olarak vermek 'adeti vardır. Bu usul ba'zı cihetden «colonie» lerin dunun da kalır, diğer taraftan pek az masraflı olmak faydası vardır. Köylüler pek az bir şey alırlar. İsviçre, Austria, Almany, Hamburg ve Brem, Danimarkanın verdiği misale uymuşlardır.

Zaif değil, hakikaten hasta olan çocuklara gelince bunlar için müte'addid ve en sıhhi ve sıraca üzerine te'siri musellem olan yerlerde kurulmuş Sanatoriumlar vardır.

Muttehede'i Amerikada yalnız çocuklara mahsus 105 sanatorium vardır. İtalya da bu nevi' müessesenin 'adedi daha 1885 de 20 idi. Bu müesseselerin en eskisi Margate Millî hastahanesidir ki İngiliz sahilinde bina olunmuşdur, her sene 700 çocuk alıyor. Sıraca eseri olarak mütehassıl taze göz iltihabları üzerinde deniz kenarında ve kaplıcalarda ikametın nasıl te'sir ettiği hakkında her vakit için sabit bir fikir mevcut değilse de şurası muhakkak kalmaktadır ki hastalığın ilk bir hücumunu müte'akib «Station» [**] lara gönderilen çocuklar

buralarda bir müddet ikametden sonra evlerine, daha kuvvetli ve hastalığın nükslerine daha az ma'ruz bir halde 'avdet ederler. Ekseriya kaplıcalarda fakir çocuklar için bulunan ve sıracaya karşı pek faydalı olan tuzlu su banyoları hakkında da 'ayni şey söylenebilir. Bizde bu nevi' müesseselerin vücutte getirilmesi **Himayei Etfal** Cem'iyetinin himmetini ve halkın da bu Cem'iyete kâfi derecede yardımında bulunmasını bekliyor. Çocukları ve bilhassa fakir çocukları bu sıhhi ve tebdili hava mevkî'lerine, demir yollar ve Seyrisefain Şirketleri meccanî olarak nakl etmeyi, umarız ki kabul etmekte tereddüd etmezler. Her halde halkı bu hayati mes'ele ile 'alakadar etmek ve bu 'alakadarlığı genişletmek, gazete ve mecmu'aların mukaddes vazifesi olacaktır.

Göz hastalıkları husule getirmek hususunda diğer 'umumî hastalıklar sıracaya nisbetle ikinci derecede bir rol oynarlar. «Rachitisme» ya'ni kemiklerin yumuşaması hastalığı gözde perde husule getirebilir, gözün veremden mutahassıl hastalıkları burada nazarı dikkate alınmaya bilecek kadar nadirdir, bunlar da son zamanlarda «Tuberculine» ile müessir bir surette tedavi edilmeye başlamıştır.

İrsi frenği ekseriya çocuklarda vardır; bunları zaif, cılız yapar.

İrsi frenğinin muhtelif tezahürleri sıracanın tezahürlerine o kadar benzerki ba'zan bunları ibtidada, birbirlerinden ayırmak güç olur. Ancak son senelerde **Wassermann** isminde bir alman Tabibin bulduğu bir usul ile kanın mu'ayenesi bu müşkili hall etmiş gibidir. Şedid bir «antisiphilitique», ya'ni frenğiye karşı kuvvetli tedaviden ziyade, çocukların bünyelerini kuvvetlendirmek ekseriya müreccahdır.

Pek büyük zaiflik, gözlerin «Cornée» denilen şeffaf kısmının gevşemesi ve cerahatlanması «Kératomalacie» ye ba'zan da göz kapakları zarının kurumasi olan vahim Kserose hastalıkları ekseriya irsi frenğinin neticesidir. Eğer çocuk bu derin zaifliğin neticesi olarak ekseriya vakı' olduğu veçh ile, ölmese bile her

[*] «Coloni» okunur. İstrahet etmek, tebdili heva etmek, yahud yurd ittihaaz etmek üzere intihab ve i'mar edilen mahal demektir.

[**] İstrahet ve tebdili heva yeri.

halde görmek kuvveti hasara uğrar ve ba'zan büsbütün zayı' olur . «Kératomalacie» bereket versin, ki oldukça nadirdir . Dr. Cohn 1000 a'ma da 8 « Kérotomalacie » bulmuştur .

Tedavi her şeyden evvel gıdayı ıslah etmek, çocuğu 'umumi zaiflikden kurtarmak olmalı ve göze mevzi'i olarak banyolar yapmalıdır .

Çocukluk yaşına mahsus olan Çiçek hasta - lığı aşılmanın mecburi olması sayesinde, artık çocukları kör etmemekte olduğundan bunu bahse karışdırmaya biliriz . Çiçek nev'inden Kızamık , Su çiçeği ile tifüs , beyn humması , Boğmaca öksürüğü v. s. göz hastalıklarıyla be - raber olabilir .

ÜÇÜNCÜ KISIM

TAHSİL VE TERBİYENİN MUCİB OLDUĞU HASTALIKLAR

Bu kısma giren başlıca hastalıklar « Myop - luk ve Trachome » dur . « Trachome » ba'zı memleketlerin mekteblerinde , Darül'aceze , Eytamhane ve emsali şefkat müesseselerinde mahallidir , mahduddur . Bundan ayrıca bahs edeceğiz . Şimdi, körlük yapmakda mühim 'amil - lerden olan Myoplugu anlatacağız .

Myoplugin sebepleri

Myopluk ba'zan vilâdi ya'ni anadan doğ - ma, yahud kisbi ya'ni doğduktan sonra husule gelmiş olur .

Vilâdi myopluk, oldukça nadir olduğu halde kisbi myopluk bilâkis pek çokdur . Bir çok sebepleri vardır . Bu sebeplerin en mühimmi yakından görmeyi icab ettiren devamlı çalış - madır . Filhakika yeni doğan çocuklarla gayri mütemeddin kavmlerde Myopluk pek nadirdir . Mütemeddin kavmlerde gözlerden istenilen cehd mikdarile mütenasib olur .

Dr. Seggel, Munich garnizonunda 1,600 efradı cedidenin gözlerini mu'ayene ederek meslek icabı olarak gözlerinden istedikleri cehde göre myopluları beş sınıfa ayırmıştır .

Birinci sınıfı köylüler, ikinci sınıfı şehirde bir san'at öğrenmiş yevmiye ile istihdam olunmuş olanlar, etc. Üçüncü sınıfı İş ustaları, dördüncü sınıfı tacirler, muharrirler, matba'a mürettib - leri , beşinci sınıfı hizmeti maksureye tabi' olanlar ya'ni ez cümle mekteb talebesi teşkil ediyordu .

Bu beş sınıfta myopların nisbeti şu suretle bulunmuştur :

Birinci sınıfta :	100 de 2
İkinci » :	100 de 4
Üçüncü » :	100 de 9
Dördüncü » :	100 de 44
Beşinci » :	100 de 58

Bu rakkamlar sarih suretde gösterirki kisbi myopluk mektebin ve tahsilin istilzam ettiği göz cehdinden husule gelmekdedir .

Mektebelerde myopluklar

Mektebelerde talebe arasında myopların 'adedi, bu talebenin sınıfları yükseldiği nisbet de artıyor. Bunun böyle olduğu yapılan mu'a - yene ve tutulan istatistiklerle sabit olmuştur.

Ba'zı ilk mektebelerde çocuklar yazıyı, kitabı lüzumundan ziyade gözlerine yaklaşıdırırlar . 6 yaşında kız çocuklarına mahsus bir ilk mektebde göz ile kalemin ucu arasında 11 centimetreden ibaret bir uzaklık bulunduğu görülmüştür ; yakından görmeye ve çok oku - maya ve yazmaya mecbur olanların cümlesinin myop olmamasının sebebi bünyelerinin kuvvet ve istidadı mahsuslarıdır .

Yatı mektebelerinin talebesi arasında myop - luk diğer mektebelerin talebesi arasındakinden daha çokdur .

Myoplugin önüne geçilmesi lâzım gelen bir tehlike olduğunu anlatmak lâzımdır . Tam bir körlüğe münceer olduğu nâdir olsa da rü'yeti her halde vahim bir derecede azaltır ve tehdid altına alır . Myoplukları ileri giden myoplar körden pek farklı değildirler .

İKİNCİ BAHS

Myoplukdan korunma çareleri

İetima'î bir felâket şeklini almakda olan artıcı myopluk asgarî haddına nasıl indirilebilir ?

'Umumî ma'arifin gitdikçe artan icâbatına hâlel getirmeksizin bu, nasıl yapılabilir ?

Mekteb şakirdlerine ve gençliğin ta'lim ve terbiyesinin her derecesine mahsus mekteblere tatbik edilebilen bir takım 'umumî ve hususî tedbirler ittihaz ederler .

Mekteb binasına a'id tedbirler

'UMUMÎ TEDBİRLER

'Tenvir' — Dershanelerin tenvir tarzına göre, ya'ni ışığın azlığına veya çokluğuna göre myopların adedinin yüzde 1,8 den yüzde 15 e kadar tebeddül ettiği görülmüştür . Geniş sukaklarda bulunan mekteblerin şakirdleri arasında mevcut myoplar 'adedi yüzde 6,6 ilâ 7,8 olduğu halde dar sukaklarda kâ'in mekteblerin şakirdleri arasındaki myopların 'adedi yüzde 7,4 ilâ 15,7 ye balığ bulunmuştur.

Mekteb binaları hıfzıssıhha ka'idelerine göre yapılmaya başladıktan sonra şakirdler arasında myopların 'adedinin azaldığı görülmüştür. Bina-en'aleyh mektebler için eyi ışık almak mes'elesinin ehemmiyeti münakaşa olunmayacak derecede aşikârdır .

Dershanenin fena tenvir olunması çok zararlıdır. Çünkü yazıya yahud kitaba fazla yaklaşmayı icab ettirir ve bu suretle mutabakat-fi'lani ya'ni gözün bebeğini yakın şeylere karşı olan ayar keyfiyetini lüzumundan fazla kulanmaya ve bunun neticesi olarak gözlerin dışarıya doğru kaymalarına meydan verir .

Bu fi'lin, göze sık sık ve devamlı icra etdirilmesinin neticesi, myopluk ve şaşıklıdır.

Işğın derecesinin muvafık olduğunu anlamak için bir çok usuller vardır.

Birinci usul , her oturulan yerden semanın ne kadar kısmının görülebildiğini tahkik etmekden 'ibaretdir ; zira bir dershanenin yalnız 'umumî

aydınlığı değil dershanede her şakirdin oturduğu yerlerin de ayrı ayrı aydınlığı mes'elesi mevzu'ı bahsdir. Bir mekteb sırasının irtifa'ından, her şakird, pencerenin üst çerçevesinden başlayarak 'amuden en az 30 centimetre uzunluğunda gök yüzü göre bilmelidir .

İkinci usul aydınlığın derecesini tayin için esas olarak görmekteki kolaylık ve kuvvet derecesini almakdan 'ibaretdir .

Bir yerin aldığı ışık derecesini ölçmek için « Photomètre » ya'ni ışık ölçüsü adlı müte'addid aletler vardır . Bertin - Sans in dershanelerin aydınlığının derecesini ölçmeye mahsus « Photometre » si pek a'lâdır .

Tenvir : Gözün Hıfzıssıhhasile 'alâkası aşikâr olan ışık nokta'i nazarından bir mektebin inşasında ri'ayet olunması icab eden şartlar şunlardır :

Mekteb binasının vaz'ıyyeti— evvelâ ışğın hangi taraftan gelmesi lâzım olduğu sorulmalıdır . Pencerelelerin cenubi şarkîye , yahud cenuba nazır olması lâzım geldiği hususunda hemen hemen ittifak vardır ; bununla beraber mekteb binasının pencerelelerinin şimale nazır olmasını isteyen ve sebep olarak cenuba ve cenubî şarkîye nazır olduğu takdirde güneşin ışğının pek keskin olduğunu ileri süren , göz hekimleri de vardır ; fakat güneşin keskin ziyası Brise - bise ve sa'ire ile ta'dil olunabilir. Bundan ma'ada güneş tarafındaki odalar daha ferah olur , kışın kolay ısınır ve daha sıhhi olur . Mihveri takriben şimalden cenube doğru uzanırsa bir mekteb ders salonunun vaz'ıyyeti eyi olur .

Mu'allim cenub tarafında oturur pencereleler şarka müteveccih bulunur .

Şimali şarkîye müteveccih mihver dahi pencereleleri şimali şarkîye yahud cenubî şarkîye müteveccih eyi bir vaz'ıyyet te'mim eder .

Asıl binanın vechesine gelince, bu , planın şekline ve sahanın taksimine tabi'dir.

Devam edecek